

ELMÉLET ÉS GYAKORLAT.

Az élet nehéz küzdelmei közepett mindinkább tornyosúlnak föl előttünk azok a kérdések, hogy miként érvényesíthetjük magunkat jobban és miként tehetjük helyzetünket elviselhetőbbé.

E célból napról-napra keressük a módokat boldogulásunkhoz és megragadunk minden alkalmat, hogy célunkat elérhessük.

A nyomdászpálya bár nem olyan pálya, mely valami nagy reményekkel kecsegtethetne minket, mégis folyton biztat valami arra, hogy előre törekedjünk, képességünket fejlesztjük, talán azt vélvén, hogy lehet még olyan idő, midőn a mostani viszonyok megváltoznak és a képességgel bíró szakerők nagyobb elismerésben és méltánylásban részesülnek.

Midőn pedig így a módokat keressük boldogulásunkhoz, elénk ötlik a szakképzettség fejlesztése.

Ámde mily eszközökkel történjék ez?

Igen sokan azt hiszik, hogy a nyomdászat kellő elsajátítására elégséges a mindennapi gyakorlat.

E felfogás azonban szerintem nagyon is téves, mert a gyakorlatban csak olyan munkák felől szerzünk tapasztalatokat, a melyekkel tényleg foglalkozunk, míg azok felől, melyek véletlenül nem fordulnak elő gyakorlatunkban, csak ritkábban van ismeretünk.

Ezenkívül egyik egyet tapasztal, a másik mást, a mit azonban csak úgy tudhatnánk meg, ha egyik a másikkal közölné tapasztalatait, a mi nagyon ritka eset, sőt az illető maga is elfelejti idővel, ha gyakorlatában gyakrabban nem fordul elő.

E hiányok pótlására szolgál a szakirodalom, mely tulajdonképen nem is annyira elmélet, mint a gyakorlatban szerzett tapasztalatoknak leírása és közkinccsé tétele.

Az elmélet voltaképen az, ha valamely dolog felől elméleti okoskodással csinálunk magunknak tervet s ennek alapján akarjuk azt a gyakorlatban keresztülvinni.

Azonban ez elméleti okoskodások sem megvetendők, sőt ha azok a gyakorlati élet kellő figyelembe vételével vannak megalkotva, épp oly hasznos dolgok, mint maguk a gyakorlati alapon szerzett tapasztalatok.

Mindezekből pedig az következik, hogy az elmélet a gyakorlatnak igen fontos kiegészítő része, sőt bátran állíthatom azt is, hogy annak elengedhetlen kelléke, mert a gyakorlat csak

egyoldalúlag és nem is egészen pontosan tanít, míg az elmélet pontosan rámutat a legkisebb részletekre is, különösen ha már az kellőleg ki van fejlődve és kiegészítve.

Nem szabad tehát az elméletet kicsinyelnünk, sőt inkább föl kell azt mindenképen karolnunk, hogy kellőleg kifejlődhessék és mindenkor biztos tájékozódást nyújthasson mindenkinek, a ki azokkal megismerkedni akar.

Avagy tudna-e valaki csak egy árva sorocskát is szedni, ha annak elméleti szabályait nem ismerné? Ha nem tudná, hogy miképen kell a betűket egymás mellé szedni, miképen kell kizárni és miképen kell tovább elbánni?

De képzelhetünk-e valakit, hogy táblázatot tudjon szedni, ha nem ismeri annak kiszámításmódját, a léniák alkalmazását?

Mindezekben felül vajjon képes lenne-e valaki valamely műszedést elkészíteni, ha nem ismerné annak szabályait, a címzetük alkalmazásmódját, a körzeteknek és egyéb díszítményeknek kellő felhasználását?

A ki az ezekhez szükséges elméleti ismeretekkel nem bír, bizonyára alig tudna tenni valamit, sőt még hozzá sem tudna fogni.

Azt mondhatná valaki, hogy ez igaz ugyan, de ez elméleti ismereteket a gyakorlat mellett is el lehet sajátítani.

Ámde a kik ezt állítják, nagyon hibáznak.

Mert ha a gyakorlat mellett sajátítunk is el

elméleti ismereteket, azokat csak ötletszerűen és hosszabb gyakorlat után tehetjük, vagyis a szerint, a mint gyakorlatunkban előfordúlnak az esetek. De gyakran megtörténik az is, hogy még így sem sajátíthatják el a szükséges tudnivalókat, mert nincs, a ki kellő felvilágosítást tudna nyújtani.

Annak igazolásául, hogy maga a gyakorlat nem elégséges, akárhány eklatáns esetet föl tudnék hozni gyakorlati tapasztalatomból is, de részint azért, mert nem akarom az olvasót ezek fölsorolásával úntatni, másrészt pedig azért, hogy e tárgygyal a *tért nagyon ne foglaljam el, csak egynéhány esetet fogok fölhozni.

Ha eltekintünk is a kompressz szedéstől, melynél szintén igen gyakran tapasztalható a gyakorlati kiképzés hiánya és nagyon szembeötlő az elméleti kiképzés szüksége, mert gyakran akadunk olyan hibákra, melyek ezt fényesen bizonyítják, igen sokszor találkozunk más téren a kiképzés hézagaival.

Maguk az egyes dolgok ugyan csak csekélységeknek tünnek fel, de éppen azért, mert csekélységek, annál botrányosabbak s annál kirívóbb bizonyítékokat képeznek, a melyek elméleti kiképzés mellett legföljebb csak tévedésből fordulhatnak elő.

Igen gyakran tapasztaltam már, hogy nemcsak az idősebb tanonczok és a fiatal szedők, sőt már idősebb szedők is szedték úgy az oszlopos-sze-

dést, hogy a vonal alatt nem szedték ki újra az előbb idézett szavakat, hanem a vonal alá is idézőjelet tettek, a minnek pedig nem szabad lenni, mert ez így nagy tipografiai hiba.

Tegyük szemlélhetővé ez esetet:

1890. évben 1320 mm. betű, 12 sajtó,

1895. » 1632 » » 14 »

Több 312 » » 2 »

s állítsuk szembe vele a helyeset:

1890. évben 1320 mm. betű, 12 sajtó,

1895. » 1632 » » 14 »

Több 312 mm. betű, 2 sajtó.

Szinte azt hinné az ember, hogy a szedésnek e módját mindenki ismeri s én mégis sajnosan tapasztaltam, hogy nem tudja. Pedig szembeötlő a másodiknak helyessége az első fölött, mivel a lénia határvonalat képez, melyen túl az idézetnek már nincsen ereje.

Második példa gyanánt fölhozom azt, — a mi különben is igen gyakori eset — hogy ritkított szedésben az oszlopos-szedés összegvonalánál a térszót nem a vonal alá teszik, a hová helyesen kell tenni, hogy a számok ne feküdjenek mindjárt a léniára és hogy a lénia fölött ne legyen túlságos nagy hézag, mert a számoknak alúl úgyis hűsa (Abstand) van.

Nézzük pedig milyen feltűnő nagy a különbség a két alkalmazás tekintetében különösen félkövér léniáknál.

Fölülhelyezve a tézst a lénián, ily képet mutat:

Francia cicero	...	...	...	52 mm.
Angol garmond	...	...	...	14 »
Összesen	<hr/>			66 mm.

Alul helyezve a tézst pedig mennyivel ízlésesebb:

Francia cicero	.....	.....	.....	52 mm.
Angol garmond	...	...	...	14 »
Összesen	<hr/>			66 mm.

Gyakran előfordul az az eset is, hogy a táblázat-szedésnél a két szemben álló oldalra szolgáló rovatcímeknél a léniákat nem törik meg, holott mindenkinek tudnia kellene, hogy az így nem jó, mert a megtörést megkivánja maga az értelem is.

Szedik tehát a táblázatot egyszerűen így:

	1898 évi		

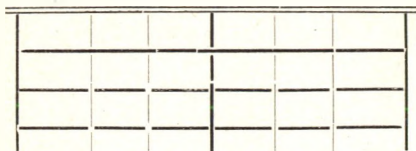
forgalom		

holott szinte magától értődő dolog, hogy ezeket csak így szabad szedni:

	1897. évi		

forgalom		

De még czifrább, mikor finom vonalakkal a félkövér vagy kövér vonalakat áttörik, mert ha csak ránézünk:

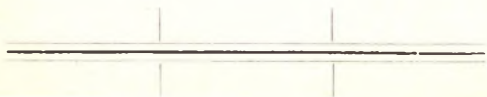
láthatjuk, milyen természetellenes az ilyen alkotás és mennyivel izlésesebb ez:

Az meg aztán a legnagyobb abszurdum, mikor a tárczavonalakat megtörik a hasábvonalakkal, milyen rettenetes képe van ennek:

és mennyivel természetesebb és szebb így:

És mi mind e hibáknak az oka? Az, hogy az illetők nem ismerik a megfelelő szabályokat. Ha meg is tanúlnak valamennyire szedni, nem figyelmeztette őket senki ezekre a hibákra, vagy talán addig nem fordúlt elő gyakorlatukban s nem volt alkalom erre figyelmeztetni.

Mennyire megváltozik a helyzet akkor, ha e tekintetben van elméleti útmutatás. Ez esetben akár fordul elő valamely eset egyiknek vagy másiknak a gyakorlatában, akár nem, tudomással bírhat mindenki róla, hogy mit hogyan kell szedni s nem csinálhat baklövéseket, a miért esetleg mások még ki is gúnyolják és ezenkívül használhatóságát is kétségbevonják.

Pedig az illető maga sem tehet róla, ha e tekintetben megfelelő oktatásban nem részesült s nem volt alkalma elsajátítani mindazokat a tudnivalókat, melyekre különben igen nagy szüksége van.

Ezeket a bajokat tehát egy jó szakkönyv segíthet, a mely felvilágosítással szolgál mindenkinek s nem kell neki várnia arra, míg gyakorlatában valami előfordul s akkor saját rovására kénytelen csak megtanulni, a mit előbb tudnia kellett volna.

Ámde, sajnos, nálunk Magyarországon az ily szakkönyv kiadása nagy akadályokba ütközik, mert azonkívül, hogy kellő pártolásban nem részesül minden hasznossága mellett, hivatott és hivatlan nyakig belemerül a kritikába s a helyett, hogy

elősegítenék az ily szakmunkának megjelenését, a legkicsinyesebb érvek mellett megnehezítik a munka terjedését.

Ily módon pedig sohasem fogunk magunknak szakirodalmat teremteni, a melyre oly nagy szükségünk van!

Ha kritizálunk is valamit és van is valami észrevételünk, azt ne azért tegyük, hogy vele elriaszszuk azokat, a kik azt megszerezni hajlandók volnának, hanem csak azért, hogy alkalmilag a mutatkozó hézagokat pótolhassuk s addig is, míg ezeket tehetjük, mutassunk rá azért, hogy a hézagokat így pótoljuk.

Csak így teremthetünk igazán hasznos szakirodalmat s így érhetjük el azt, hogy idővel lesz egységes és a legkisebb dolgokra is kiterjeszkedő szakirodalmunk.

Annál is inkább kell ezt tennünk, mert szerintem az elmélet olyan világító fáklya, mely a gyakorlatnak legelrejtettebb zugaiba is behatol és megvilágítja előttünk a tért, hogy magunkat tájékozni képesek legyünk.

Az ily eszköz megteremtéséhez tehát minden erőnkkel hozzá kell járúlnunk és rajta lennünk, hogy mielőbb megszerezhessük, mert senki sem tudhatja, hogy mikor jut olyan helyre, melynek ösvényei előtte ismeretlenek s nagyon jó, ha van olyan eszköze, mely őt a labirintusból kivezeti és biztos útmutatójául szolgál. Nem teszi ki magát így mások rosszakaratú gúnyjának és nem

szenved szakképzettsége csorbát, melynek következtében bizalmatlanok lesznek irányában azok, a kiknek pedig bizalmát megnyerni óhajtja.

Mondjuk ki csak nyíltan és őszintén, hogy a mai generáció már csakis elméletből *tanúlhat*, a gyakorlatban erre sem alkalma, sem ideje nincsen.

Ha így aztán az elméletet a gyakorlattal kapcsolatba hozzuk, bátrabban nézhetünk az élet viharjai elé!

Grócz Ernő.